

I den skiktade tallskogen finns träd i olika höjd och grovlek och även små plantor.

FOTO: HENRIK ÖSTENSSON

De har valt att bruka skogen

Att sköta sin skog och tjäna pengar utan att kalavverka tilltalar många, inte minst mindre skogsägare. Bröderna Sven och Erik Uhlås driver ett företag med rådgivning om hyggesfritt skogsbruk som idé. Vi träffade Sven och Asya Uhlås på Bockgården, Rättvik, där de driver hyggesfritt skogsbruk med den flerskiktade skogen som målbild.

Hyggesfritt skogsbruk är kontroversiellt. Även om metoden diskuteras allt mer anser många, inte minst industriförespråkare och svenska forskare, att metoden är närmast förkastlig ur produktionssynpunkt.

Likväl upplever bröderna Uhlås att intresset för hyggesfritt skogsbruk ökar. Det är mindre skogsägare och kommuner som är mest intresserade.

– Vi menar att en skogsägare bara vinner på hyggesfritt skogsbruk. Istället för ett skogsbruk inriktat på enbart volym inriktar man sig mer på kvalitet och får mer betalt för varje kubikmeter. Intäkterna för avverkning kommer konti-

nuerligt och naturen mår bättre. Bättre överblick och en skog som inte är lika känslig för skadeinsekter och stormar är andra fördelar.

I stället för att tänka i bestånd handlar det om att tänka i trädgrupper. Trädgruppen utgår från en dominant och ett antal rekryter. En trädgrupp är den grupp av träd som delar på tillväxtresurserna i form av växtnärsämnen, vatten och ljus, bonitet.

– Det handlar om att maximera antalet nyttigheter i varje trädgrupp utifrån skogsägarens önskemål. Lite beror det på vad man vill prioritera: produktion, naturvärden eller kanske jakt – eller alla tre.

Dominanten ska vara det kvalitetsmässigt bästa trädet som ännu inte uppnått ekonomiskt mogen ålder. De träd som har uppnått den åldern avverkas. Man tar också bort skadade träd som inte ska sparas av naturhänssynskäl. Runt trädet sparar man sedan ett antal mindre rekryter. Dessa får kvalitetsdanans av det större trädet och får en jämn årsringstillväxt.

Asya och Sven Uhlås vid skogen på gården nära Siljan. De är båda engagerade i skogsbruket.

Träden längst bort i gruppen står 4–12 meter från dominanten.

Rekryterna ska vara väsentligt mindre, max 75 procent av dominantens diameter i brösthöjd. Det gäller att tänka långt fram, titta på träden och spara rätt stammar som rekryter.

När man sedan avverkar

blir det ungefär som en normal höggallring. Man plockar ut de ekonomiskt mogna träden. När dominanten avverkas släpps de mindre träden fram och en ny dominant utses.

Det handlar om att tänka lite omvänt jämfört med konventionellt trakthyggesbruk.

– I stället för att eftersträ-

va jämna skogar vill man ha spridning i skogen, träd i olika höjd, ålder och grovlek, gärna med olika träddarter.

Innan man har nått den önskade skiktningen kan det behöva röjas en del. När trädgruppen fungerar som den ska och skogen är flerskiktad sker självföryngring i de luckor som skapas.

– Man kan plantera i de större luckor som skapas vid avverkning. Men ofta behövs inte det. I de flesta skogar finns en rik bank av många små trädplantor som knappt ses med blotta ögat och som bara väntar på lite mer ljus och värme. Mer ljus och värme skapas genom att rätt uttag av träd görs. Utmaningen handlar om att skapa den rätta nivån av solinstrålning och konkurrens mellan träden.

I en fullt skiktad skog ger avverkningen volymmässigt ungefär som en andragallring, men med betydligt högre kvalitet och högre medeldiameter. Avverkningskostnaden är jämförbar. Avverkningen sker i intervaller på 5–30 år, beroende på bonitet.

Finns det inga problem med naturkultur, hyggesfritt skogsbruk?

– Ett problem är givetvis att det tar tid att uppnå full åldersspridning. Börjar man från ett hygge så tar det ju de äldsta trädens omloppstid innan man når full produktion.

Metoden är också mer kunskapskrävande och kräver mer engagemang.

Varje träd märks också ut

Här har Sven huggit och röjt enligt Naturbruksmetoden. Björken i centrum ska vara dominant, träden runt omkring, rekryterna, ska hålla max 75 procent av dominantens omkrets i brösthöjd.

utan kalhyggen

manuellt genom stämpling inför en avverkning.

– Ja, det är avgörande för att det här ska fungera, eftersom det gäller att verkligen spara de rätta kvalitetsträden. Det tar tid, men å andra sidan gör märkningen att skördarförarens arbete underlättas. Vid en normal gallring tittar föraren och bedömer stammar, kikar upp på kronan för att bestämma vilka träd som ska tas. Är träden märkta behöver föraren bara hålla koll på märkningen, det ökar arbetshastigheten.

I bestånd där alla träd är ekonomiskt mogna rekommenderar Sven Uhlås ibland att man slutavverkar och börjar om.

– Det gäller inte minst granskog, särskilt om den ligger intill andra hyggen. Risken är annars uppenbar för barkborreangrepp, uttorkningseffekter och stormskador i anslutning till hygget.

– För min del får gärna all skog brukas med naturkultur. Men det viktigaste för oss är att alla skogsägare ska ha möjligheten att välja och diskutera hur man vill bruka

sin skog. I dag styr ofta traditioner och massaindustrins önskemål hur skogen ska skötas. Det anser jag är fel.

Sven vill också avfärda vad han anser vara myter om naturkultur.

– Metoden fungerar absolut på alla typer skog. Det gäller att anpassa trädgrupperna. Metoden innebär inte totalt lägre volymer. Tvärtom kan en fullt skittad skog ge höga volymer utslaget i tid. Men kvaliteten är bättre och andelen dåligt betalt timmer och massaved är lägre. Sedan är det ju ingen nackdel att förnyingskostnaderna blir låga och att skogskänslan fortlever.

Bröderna Uhlås, Sven och Erik, är uppvuxna på en liten skogsgård i norra Uppland.

– Vi var redan som barn med far ute i skogen. Vi hade små uppsplittrade marker. Därför fungerade plockhuggning bra. Att kalhugga skulle ha inneburit för stora ingrepp, ansåg far. När jag genom åren har utbildat mig har jag kunnat underbygga fars idéer på ett mer vetenskapligt sätt. Men när jag började skogsskolan i slutet av 1980-talet

talades det absolut inte om hyggesfritt skogsbruk.

Bröderna driver skogsbruk på varsitt håll, Sven i Dalarna och Erik på föräldragården i Uppland.

– Tillsammans har vi Bröderna Uhlås Hyggesfria skogsbruk. Vi erbjuder rådgivning om naturkultur och

inte minst prioriteringshjälp och märkning av träd ute i skogen. Vi håller också föredrag om hyggesfritt skogsbruk. Ofta kör vi ett hemma hos-upplägg med ett fåtal intresserade skogsägare. Det fungerar bra och skapar en fin dialog.

HENRIK ÖSTENSSON

En metod med historia

Naturkultur som metod för hyggesfritt skogsbruk eller så kallat kontinuitetsskogsbruk i Sverige kan till stor del tillskrivas SLU-professorn Mats Hagner. Det är också enligt hans idéer som bröderna Uhlås arbetar.

Hyggesfritt skogsbruk är inget nytt. Små skogsägare har ofta praktiserat plockskogsbruk lite i skuggan av det storskaliga hyggesskogsbruket.

De som på olika sätt arbetar med naturkultur i skogsbruket har en egen organisation, Föreningen Naturbruk, och en egen certifiering.

– Där arbetar vi på att få till en standard, ett vettigt sätt att kvalitetssäkra och ge en jämn nivå för dem som håller på med det här, alltså en säkrare certifiering. Vi måste ha en standard som följer de regler som finns, säger Sven Uhlås.

Myndigheternas syn på naturkultur, kontinuitetsskogsbruk, är inte alltid helt positiv. Ett problem är att ett område ibland, beroende på exempelvis bonitet, kan falla mellan reglerna för vad som är gallring och slutavverkning. Det kan helt enkelt bli för tätt för att vara ett hygge och för glest för att vara en gallring.

– Men Skogsstyrelsen har backat från det rättsfall om en skogsägare i Norrland som ville bedriva naturkulturskogsbruk. Jag tror att det är ett steg i rätt riktning.

HENRIK ÖSTENSSON

JCB:s efterföljare till storsäljande 412.

Ny lastmaskin i mellanstorlek

Lastmaskinen JCB 412 har blivit något av en storsäljare, inte minst till jordbruk. Vi kikade på efterföljaren 413 på Hindersmässan.

– 412 har sålt bra. Den lägger sig mitt emellan Volvos L-50 och L-70. Många upplever det som en bra storlek på en gård. Dessutom ligger den bra till prismässigt menar Thomas Nilsson på Agripro.

413 är i samma storlek.

Det rör sig om en traditionell midjestyrd hjullastare. Transmissionen är av konvertertyp. Nyheterna är delvis designmässiga. Men maskinen har också fått samma hytt som sina större syskon.

– Det är bra. Hytten var lite trång på 412, lite av en fågelholk. Det här är en betydligt bättre hytt. Lastarmanövreringen är också ny. En annan nyhet är att motorn nu klarar miljöklassning steg 3.

HENRIK ÖSTENSSON

JAG HJÄLPER DIG MED:

- Skoglga studieresor
- Skogsvärdering
- Skogsbruksplaner
- Skogsskadeinventering
- Förhandlingshjälp vid reservatsbildning

Vi hjälper er med olika upplägg av studieresor till intressanta besöksmål i Baltikum och delar av övriga Östeuropa.

INGVAR BJÖRK, skogsvärderare med lång erfarenhet

Tel: 070-642 79 09 Bostad: 0291-500 41

Besöksadress: Äsvägen 5, 810 20 Österfärnebo

ingvar.bjork@krabackskogsekonomi.se

VI KÖPER LASTBILAR

Volvo, Scania, Mercedes

Alla byggnationer, nya och äldre.

Betalas och hämtas på plats.

Ring:

SML Trading AB

0705-49 20 60

Intresserad av last- och grävmaskiner.